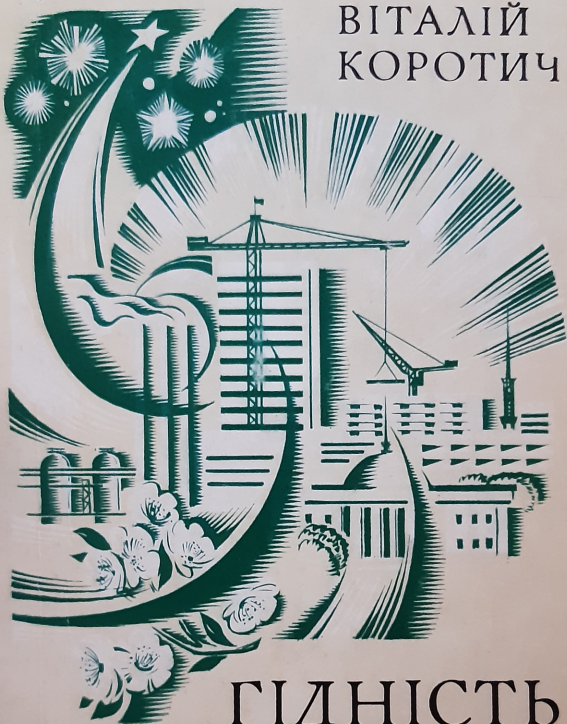

Уд. 84.4.Укр.б. 821(477)106

К 68

ВІТАЛІЙ
КОРОТИЧ

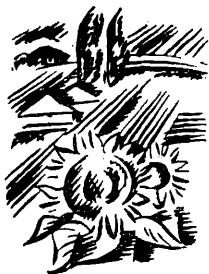

ГІДНІСТЬ

ВІТАЛІЙ
КОРОТИЧ

ГІДНІСТЬ

Вірші

Київ
Видавництво ЦК ЛКСМУ «Молодь»
1977

До нової збірки поезій відомого поета Віталія Коротича увійшли вірші, написані ним в останні роки. Роздуми про місце радянської людини в світі, що змінюється і твориться нині за ленінськими передбаченнями, про натхненну працю в ім'я комуністичного майбуття, про відповідальність і роль митця — все це стало основними мотивами книжки «Гідність». Окремий розділ складають твори про Грузію — радянську республіку, культура, історія і сьогодення якої вже не раз бували темою поетичних та публіцистичних робіт В. Коротича. До збірки включено також переспіви автора з різномовних радянських поетів.

К $\frac{70403-039}{M228(04)-77}$ 70—77

ГОЛОСИ КИЄВА

ПОЧАТОК

Я — з міста цього.

З тіла його й тла.

Я чуюся у ньому, як дитина,
Що притулилась мамі до коліна —
До першого з джерел свого тепла.

Я народився тут,

В мені жива

Вся слава міста — над мої неслав'я.

Тут розмовляти й дихати почав я.

І думати, і — римувать слова.

Я тут ходити вчизся по землі:

Найперший слід мій — на твоєму глеї,

Мій Києве, дитя твоє мале я;

З тобою поруч — ми усі малі...

Коли тебе палили на війні,

Мене пекло вогнями твого бою,

Ти все здолав.

І з вдячністю німою

Ти пальці клав на голову мені.

Я зберігаю кожен дотик твій,

Бо в душах нам належить зберігати

Свій перший крок і перше своє свято —

Літопису найпершого сувій.

І друзів бережим...

Вклонімося тим,

Хто спопелився тут в роки навали.

...Життя собі та людству рятували,

Свої життя еднаючи з твоїм.

Ціну ти знаєш дружбі,

Друзям ти,

Немов долоні, простягаєш доли.

Тому й самотнім ти не був ніколи

І свій народ виводив з самоти.

Мій Києве, добі на славу дій,

Чи ж не тобі добро творить уміти!

Робочий мій, комуністичний мій ти,

Мій предковічний, мій ти молодий!

Із неба твого сяєво п'ючи,

З душі твоєї мудрості набравши —

Я у тобі — сьогодні та назавше.

Учи мене, мій Києве, учи!..

Прислухайтесь.

Коли ночами
 В небесний дзвін ракети б'ють,
 А в радіо кричать нечеми,
 Що людям спати не дають —
 Громи майбутні та салюти,
 Ще безголосі, сплять в сльоті,
 І плачуть в небі самольоти,
 Що заблукали в чорноті,
 Загрузли в сірохмарній ваті,
 Де місяць, мов старий маяк.
 Бажають з ночі врятуватись,
 Та не врятовуються ніяк.
 І раптом темінь замовкає.
 В її зачаєність живу
 Рядок із книги витікає,
 Немов джерельце у траву.
 Світліше стало і простіше.
 Цей світ до німоти не звик —
 Він слухає принишклу тишу,
 Куди приходиться інший звук.
 Вслухається.

На мить німіє.
 Він, як в барліг, в чекання ліг.
 Крик повертається.

Не вміє
 Світ збутись голосів своїх.
 Крик повертається луною...
 І знову нас по душах б'є
 Цей світ, пропахчений війною
 І працею. І всім, що є.
 Його кімнати — як вокзали,
 Загорнені в холодний дим.
 Його слова позамерзали
 На грішнім язиці моїм.
 Бо так непросто говорити,
 Коли в напрузі злито дні,
 Коли всі погляди відкрито,
 Неначе рани на війні,
 Коли напалмом день рзливо

ЕКСКУРСІЯ МІСТОМ

Екскурсанти, дивіться наліво — там ходить поет.
Поки він ще живий, познайомтесь з ним, бо небавом
Він лишить себе власним словам, своїм славам, неславам
І розчиниться голос його між забутих прикмет.
Познайомтесь з ним — там, наліво, проходить поет.

Екскурсанти, дивіться направо — іде робітник.
Познайомтесь з ним — він Хрещатик з руїни виводив,
В його пам'яті — співи гудків довоєнних заводів,
Дим війни із легенів ще досі у нього не зник.
Познайомтесь з ним — там, направо, іде робітник.

Екскурсанти, дивіться вперед — там будинок стоїть.
В рік відомих подій, в день відомий, за що — невідомо
Двоє п'яних денікінців вбили філософа в ньому.
А філософ писав про минуцність усіх лихоліть.
Познайомтесь з ним — його дім перед вами стоїть.

Екскурсанти, дивіться угору — там хмара пливе.
Тридцять років проплинуло — хмарами над головою —
З дня, коли на людей впали бомби війни світової.
На людей подивіться — в них пам'ять ця міцно живе,
Познайомтесь з небом — там сіра хмарина пливе.

Екскурсанти, дивіться навколо — мов квіти з трави,
Тут і пам'ять, і люди зростають над війни та втому.
Подивіться навколо: Хрещатик — це люди, що в ньому.
На проспекті побудьте — сьогодні Хрещатик це й ви.
Познайомтесь з безсмертям: воно — наче квіти з трави,

РЕЙС С-957
26 ТРАВНЯ 1976 РОКУ

ЯК-40 у мене сорокаліття
Мене везе на білому плечі.
...Два двигуни зайшлися у плачі,
Та сльози їхні — в райдугах розлиті,
А третій двигунець мене лякає,
Бо заспіває раптом, заgrimить,
Немов оркестр святковий. А за мить —
Затуркотить і, наче птах, зникає
В тумані білім, в морі, що синіш
За очі жінки — тої, що кохаю.
ЯК-40 мої дні перетинає
І протинає, наче срібний ніж.
Крізь двері райдуг та завіси мряк,
Крізь радощі життя і все, що зле є...
Чому цей день — між небом і землею,
Чому цей день — під вічним словом — ЯК?
ЯК-40... Чи ж годиться колисати
Людські надії у такі роки?!
А хмари білі плинуть, мов книжки,
Яких я не спромігся написати.
А двигуни туркочуть, невагомі —
Птахи вогненні, сонцем повні глеки...
Я від свого дитинства так далеко
І так далеко від свого дому.
Та прадідівський світ — від жовтих с'тріх —
Веде за мною поглядом, як сонях.
Мої літа летять на білих конях,
На сивих конях споминів моїх.
Минулі дні розклали свої крами,
Минущі дні — мов крига навесні.
Вже знову літаки гудуть мені,
Бо тужу за вогненними птахами.
О, де ви, ті короткі сорок літ,
Розчинені в одному єдинім слові?!
Хто відає? Летять столи святкові
На ЯКу-40, врослому в зеніт.
Я прошу вас...
Приходьте. Прилетіть.
Змахніть крильми.

Ввімкніть свої мотори.
Гей, полетімо!.. Понад чорні гори,
Над чорне горе, що мине за мить,
Над призабутий і принишклий страх.
Що залишився там — на смузі зльоту,
Літайте по квитках Аерофлоту,
А свята зустрічайте в літаках!
Хай всесвіт забуває про біду,
Коли шампанське вибухне в кабіні.
Піймаймо у небеснім шумовинні
Розчинену між хмар зорю бліду!
Приходьте.

Прилітайте.

З неба кинем
Усі печалі — як вчорашній морок.
...Я — в ЯКу-40,
і мені вже — сорок,
І стюардеса піднесе чарки нам.
А з неба до землі немає мосту —
І виднокруг нам безмір розтуля.
Земля мовчить. Очікує земля.
...Побавилися — й годі. Все — так просто...
«А в небі зоря висока сяє!..»
«Поставте чарки! Застебніть пояси!
Літак сідає!»

Борт літака № 93526

ПЕРЕХРЕСТЯ

Не знаю, чом без тебе сумно так
І тихо так — мов у грозі без грому,
Я чуюся без тебе, як літак,
Що погубив свої аеродроми.
Я пропливаю в течії твоїй —
Краплина крові по аорті міста —
Хай хтось тебе не любить, мій міський,
Камінний мій, мій теплий, урочистий.
Ну, що тобі до того?

Далебі

Ти й сам не віриш славам тимчасовим
І не усіх любив, хто по тобі
Проковзував життям своїм чи словом,
Хрещатику мій, схрещення доріг
І перехрестя днів, змужнілих в праці,
Шевченків крок ти на собі зберіг
Та кроки робітничих демонстрацій.
Я чуюся без тебе, як вода,
Що з хмари в дощ пролитося нездатна.
Мої ти сподівання та біда
І путь моя, важка та благодатна.
Занурений у рік померлих ринь,
На вічність спертий кожною стіною...
Навіщо тобі лестощі молінь?!
Ти — справжній,
Будь — як є: лишись зі мною,

ЕМІГРАНТ

Півсотні сонць — жовтобоких днів —
Тролейбус віз на плечі.
І півні кричали, вітаючи день,
Коли їх зварять в борщі.
На пошті годинник з видзвоном бив
Горішки музичних тем.
В шість ранку Хрещатик безлюдним був,
Як полігон під вогнем.
За ніч перебравши реєстр тривог
І втіх, що їх кожен мав,
Ми сіли на східцях поштамту вдвох,
Натомлені від розмов.
Сказав мій супутник:

— А я лечу

В інакші землі та дні,
Звідкіль не чути мого плачу,
Коли тоскно мені.
Та й ваших туг не чути звідсіль,
Коли сумнувате вам.
...У кожному морі — інакша сіль,
Всюди — свій лік словам.
...Але ж —

гукне мене Судія

На суд, що зветься Страшним.
І Київ привидиться —

тільки ж я

Задовго жив поза ним.
Коли запитають — неспокій чий
Вам душу палив живу?
Ви — знаю — народ назвете свій,
А я свого — не назву.
І я поблякну на вашім тлі
В химерії цій сумній.
Ви — лікар.

Зробіть аналіз землі:

Скільки крові у ній?!
Бо всі, хто падав тут у бою,
Дивилися в очі вам,
Поет ви.

Торкніть землю свою

І вірте її словам.

Я заздрю.

Бо гарна мрія веде

До чесної вас мети...

Ви знаєте, як Хрещатик гуде,

Коли від нього іти?

Втім — звідки вам знати?

Ви — тут, ви — є,

А я — емігрант, втікач.

І чим для вас є слово мое?

І чим для вас є мій плач?

Я нині прощаюся.

Мій маршрут

По інших світах побіг...

Ви — атеїст.

Але бог ваш — тут.

Я — вірую.

Де мій бог?

...Теолог на сходинку пересів

З-під ніг ранкових роззяв.

Годинник на пошті зацокотів

І дзенькнув вісім разів.

Даруй мені, доле, надію на завтрашній зліт,
Надіє,

даруй мені силу, щоб мрія збулась та,
Коли всі втоми мої, наче тонни баласту,
Спадають з плечей і, як скелі, спадають із літ.
Даруй мені, доле, уміння долати себе.
Тебе обійнявши, я часом знеможено плачу,
За кожну чергову невдачу клену свою вдачу,
В гнізді моїм сущу, немов зозулятко рябе.
Даруй мені, доле, уміння прощати —

у мить,
Коли переповнюють злістю маленькі образи.
Я прошу тебе — онови мое серце щоразу,
Коли йому — повному люті — любов не щемить.
Даруй мені, доле, проникливість.

Зле пізнаю...

В зіницях моїх, на довір'я розхристане хворих,
Єднаються часом мій друг і підступний мій ворог,
Сукупно приходячи в день мій та в душу мою.

Але я щасливий!

Крізь днів наших полум'я й дим

В роботі проходимо, знаючи, —

совість не в бруді.

А, значить, нам, доле, не соромно на велелюдді,

А, значить, не грішні ми перед народом своїм.

Минуть вороги...

Лиш без праці я — висушений плід,

Нездатний свою непорушність мертвотну збороти,

О доле, даруй мені силу й снагу для роботи!

Даруй мені, доле,

надію на завтрашній зліт...

ДЕРЕВО

На Хрещатику, перед будинком № 19, ще багато років після війни росло дерево — єдине довоєнне дерево на всю вулицю...

Хрещатикові зір торкнула мла,
Бо виболіли очі йому з диму:
І лиш по кроках він пізнав людину,
Що мовчки по його камінню йшла.
Той чоловік тут жив колись. Забув,
Де був той дім, де сходи — невідомо...
Він мовчки йшов крізь попіл свого дому,
А попіл, мов сивини, срібним був.
Був чоловік самотнім, як стіна,
Що з мертвої залилася споруди:
Нізвідки він прийшов і йшов нікуди,
Тому, що навкруги — сама війна.
Згорілого життя непевні сни:
В розбитій рамі — спалена картина...
Був чоловік самотнім, як цеглина
З хрещатицької мертвої стіни.
Там знищений рояль стогнав, мов дзвін,
Поміж баюр, де вітер пальці мие.
Йшов чоловік, і дим стелився змієм,
І ніг йому торкався м'яко він.
Загинула домівка. В димне тло
Пірнула — й не повернеться довіку.
І плакати хотілось чоловіку,
І сліз у чоловіка не було.
Він перейшов руїну й мовчки сів —
Самотньо, сумно, зігнуто, убого —
І дерево прийшло тоді до нього
На довгих пальцях сірих корінців.
Звідкіль воно? Над попели війни
У майбуття ростуть дерева й люди.
І перед тим Хрещатиком, що буде,
Стояли на руїні вдвох вони.
Що в них було? Гай з мрії, дім зі сну
І тіло міста, бомбами розрите,
І дві руки, щоб Гітлера убити.
Ще й дерево — фашизму на труну...

Г Л И Н А

Середній вік будинків — двадцять два.
В цеглинах вічна глина запеклася.
В ній — скіфський меч, тевтонська голова,
Монгольські очі, до грабунків ласі,
Всі сльози, всі мовчання, всі слова.

Ніхто не воскресає.
У землі
Історія змогла навек з'єднати
Свої надії, слави та жалі:
Долоні скрипаля й ключиці ката,
Ботфорт гусара й ногу в постолі.

Всі будемо Хрещатиком колись,
А воскресіння інші — мляві й марні.
Сторіччя тут будинками звелись...
Воскреснемо у полум'ї цеглярні,
В червоних німбах звогнених коліс.

Все ж, доле, розділитись поможи;
Байдужий час єднає так нечемно:
А лемеші святі й лихі ножі
Не можуть існувати нероз'ємно
У поросі всеїдної іржі.

Крізь попели людей і попіл книг
Процокуються золоті хвилини —
І добрі відділяються від злих,
Коли у тиші кришаться цеглини,
Бо зло й добро розштовхуються в них.

...Твоя краса — від вічної краси,
Твоя новітність з прастарого глею:
Над брудами — пречистий ти еси...
Цеглинкою зроби мене своєю —
Праха ворогів — окремо заміси!

**ПАМ'ЯТІ ФУТБОЛІСТІВ
КИЇВСЬКОГО «ДИНАМО»,
РОЗСТРІЛЯНИХ ФАШИСТАМИ**

— Не розстрілюйте голкіпера,

Навіщо ви
Футболістів під стіною розставляєте?
Пів-Європи під балконами повішали,
Півкоманди попід муром розстріляете.
А над пустками, над плем'янами й криками,
Між розп'ять, які не стали ще іконними,
Десь під сонцем, десь під хмарами, між круками,
Стоїте ви, в перемозі переконані.
Вас вітри Європи й Африки розпатлали,
І сузір'я понад вами жовто світяться.
...А голкіпери розстріляні попадали
І самі штрафні майданчики на світі цім.
Не зігріти вбивчих душ ніяким паливом —
Ваші ж душі переляками зморожені.
...Пригадайте, як ці хлопці забивали вам!
Нащо ви їх повбивали, переможені?!
На полях футбольних — мертві. Пустка вимерла.
Кров стікає по багнетиках акації.
...Всі рекорди ваші у кривавім вимірі
Відкладаються в душі та мозку нації.
Впав голкіпер на траву, іще не вигріту —
Зимно в світі, що його вогнем ви краєте.
Золотих воріт довіку вам не виграти,
Ще й ворота Бранденбурзькі ви програєте...
Ну а хлопці в перемогу твердо вірили ж —
Над погрози, що їх кулями посилено.
...Як вас виведуть — не зачиняйте двері лиш,
Бо повернеться команда перестріляна.
Шлях та вік її пунктиром крові змірянй —
Все відомо. Все, що мало бути — сталося.
...Та розстріляний голкіпер прийде зморений,
І розкаже, як тоді йому стоялося.
Смерть не має тут ні права, ані рації —
Доле, хай що буде — буде,

що було — мині!

...Лиш малесенькі багнетики акації
Затремтять над стадіоном, наче спомини.

РОБОЧЕ МІСЦЕ

I

Вони виходять мовчки після зміни
І застібають сині піджаки.
Потроху втема з кожної руки
Викрапує,

зникаючи невпинно...

Чому ми забуваємо про це?

Співаємо про працю так,

неначе

Ніхто з втоми зроду й не заплаче,
Поклавши дужі руки на лице.
Я плакав сам.

Бо знаю, що таке

Всі сили віддавати у роботі,
Омити свою мрію в сьомім поті,
Бо здійснення надії — нележке,
Бо звершення — ніколи не просте,
Життя самими святами не сите...
Хай все, що є, роботі віддаси ти —
Себе і світ оновлюєш зате!
Я так людей потомлених люблю,
Бо сам втомився з чорної роботи —
Не збути втоми тої, не збороти,
Не потопити в марності жалю.
Так треба.

Так буває неодмінно,

Коли ти напрацюєшся як слід.

...Я над усе люблю робочий люд,

Що втомлено розходиться зі зміни,

II

Робітники!

Я — з вашої юрми,

Мої товариші достойні й дужі!

Лише в труді дорослішають душі

І лиш трудом на світі суцці ми,

Проект ракети,

задуми поем —

Здійснивши їх, стає хлопчисько Мужем,

Крім праці,
в чому ствердитися можем
На тім шляху, де з'єднано ідем?!
Робото!
Позникають із землі
Всі ті, кому ворожа і чужа ти...
А нам — писати вірші й ниву жати,
Щоб пісню й хліб народ мав на столі.
Коли майбутнє скличе нас на звіт,
Хай пощастить усім разом зібратися!
Ми сьогодні стверджуємо в праці,
Торкаючи трудом
прийдешній світ.

III

...Із шкаралущ робочої одежі,
Немов метелик з лялечки,
вона
Народжується,
вмита, як весна,
Що знищила усі зимові межі.
Плин часу їй підвладний аж до дна...
До ніг красуні злива осяйна
Стікає із тополі, наче з вежі.
Над нею
щойно зведена стіна,
З її долоней зроджена,
міцна,
Прикрасила проспект.
У цім безмежжі
Ясна краса будов, а не війна,
Живить наш дух,
на висоту спина
Тому,
що праця нищить мертві межі
І нам красу дарує —
як весна...

ГІДНІСТЬ

Я не люблю,
коли кричать,
Ненавиджу,
коли лякають,
Соромлюся,
коли звикають,
Принижень несучи печать.
...Зішулені товариші
Про щось тихесенько співають
І власна гідність забуває
Дивитись в дзеркало душі.
Чие ж то серце забува
Про сенс Жовтневого уроку —
Високі та святі слова,
Про Революцію високу?!
Вона супроти гнітів,
зрад,
Вона зболілі душі ніжить,
І виникла Країна Рад
Для подолання всіх принижень,
Щоб діставали відкоша
Панки
та підпанки ротаті.
Зішулена людська душа —
Мов крик на всенароднім святі...
Світ Жовтня нищить світ раба,
В якому серце звести ні з чим.
Хто душу хилить — буде нижчим,
Як вітром зігнута верба.
Та до принижень не звикають
Ті люди,
що пустель неплідність
Перетворили на ріллю.
Бо Жовтень — це найвища гідність.
...Я не люблю, коли лякають.
Так, не люблю!

БУДІВЕЛЬНИКИ

Весняне сонце,
як в прадавнім Києві гріє,
Відчинені двері запрошують
в прохолодну тінь.
Будівельники на екскурсії
в київському храмі Софії
Роздивляються кладку стін.
На осонні ходять.
Сміються, простоволосі.
Підставляють обличчя
розпашілому квітню.
Обережно торкають
теплу спрадавен — досі
Цеглу дев'ятсотлітню.
Муляри з Оболоні,
русанівські штукатури
Зір наповнюють
видивом цієї краси
І торкають руками
навік збудовані мури —
Роботу давню
й — на всі часи.
Інспектують якість.
Відзначають з приємністю,
Що були тут безсилами
всі Батиї й Баторії.
Коли ви любитель теорії —
називайте це спадкоємністю
Чи відчуттям Історії.
Відспівали загарбникам
недорізані кволі півні,
Всі похмурі пророки
не мали в Києві рації.
...Відбувається спілкування
на найвищому рівні,
На рівні миру і праці.
Віддиміли усі пожежі,
відкрюкали всі круки
І відбомкали у литаври
всі ворожі полки...

ВІЧНІСТЬ

В людини вік — неозначимий,
Бо старість, молодість — усе це
Крізь нас іде, як вірш крізь рими
І як життя іде крізь серце.
Уже не знаю, скільки літ я
Прожив та проблукав на світі.
Не відаю, якого літа
Омився я в найпершій світлі.
Коли мені трава до ніг
Схилилась в першому поклоні?
Якого року перший сніг
Розтанув на моїй долоні?
Позаплітались в кожному дні
Мого століття веремії.
О, скільки юностей в мені,
О, скільки старостей в мені є!
В мені тих радостей та лих
Для пекла стане і для раю,
Бо я продовжую одних
Та замість інших умираю.
Літа мої, товариші,
Мої надія та тривога.
І Революція в душі —
Ознакою життя нового.
Слід часу... Він незримо є,
Як слід міжхмарний по лелеках.
Мій день із днів чужих встає,
Мов дитинча років далеких.
Літа, благословіть мене
Пізнати вас, йдучи між люди.
Ніщо без сліду не мине:
Бувало так і завше буде.
З-під всіх ночей, з німот, з-за ґрат
І сонцю зроджуватись й скрику!
...Островському — за сімдесят,
Але — і тридцять два довіку.
І кінь безсідлий проліта:
Ти вершник його — чуєш? — ти вже!
І Ленін дивиться, літа
Своєю вічністю зростивши...

ДОРОСЛІСТЬ

На вулиці, втомленій з роздумів, думаю вільно:
Ти гідності вчиш і ворожа тобі суета.

Дорослість здобув ти в будовах,
пожежах та війнах
І вся метушливість повз тебе,
мов пил, проліта.

Навчи мене сталості й мудрій твоїй рівновазі,
Умінню духовний непотріб збувати з душі.
Я, певно, старішаю, Києве.

В кожному разі,
Відходять літа, і кохання, і — товариші.
І спогади гинуть, коли зупинюсь просто неба,
Знайомі життя перечитую знов — день по дню.
Жену їх від себе, бо раптом відчув, що не треба
У серці та в пам'яті нести чужу метушню.
Хтось, звісно, лишається —

глибше, серйозно, назавше,
А хтось відпливає в лакованім човнику слів.
Хтось — зникне,

хтось — виїде, прощальні слова проказавши...
До бажаних втрат мене, Києве мій, ти привчив.
...Бо — гарно ж було у наспівах дружнього хору:
На тиждень роз'їдемося — друзі новими стають.
Про інше співають, за інше та з іншими п'ють,
Ще й тости речуть, підіймаючи пальчики вгору.
О мудрі мої, о дорослі, — як ви живете?
Як ваші уваги напружуються, невиситимі?
Ви знову п'єте? На здоров'я! Аби лише з тими...
Ви тости говорите? Мудро! Аби лиш за те...
В нових врівноваженнях ваших хули та хвали
Нехай вам, знайомі, ніколи не буде убого.
Бо пам'ять втрачає вас: губить вас мірою того,
Як ви послідовно губити себе почали.
Я знову пізнав; як важливо це — стати на чати
У себе при брамі, де плував я часом сліди.
Усе набував!

Але ж треба колись і втрачати...
Спасибі, мій Києве!

Те, що лишу, — назавжди!

С Л І Д

Це ти пройшла...
Промоклий сніг,
Мов хмара, що упала долі.
На білості моєї долі
Малі сліди жіночих ніг.

Це ти приходила сюди,
На березня мого алеї...
На травах доленьки моєї
Прим'ято слід твій назавжди.

Це ти прийшла —
з минулих літ,
Спокійно, літньо, — в ранки млисті.
І на моєму падолисті
Твій золотий лишився слід.

У пам'ять кроки твої влито,
Болять в ній —
наче в горлі крик.
Собі лишила ти навік
Моє скороминуще літо.

В лід мертвого календаря
Вмерзають дні, прожиті мною.
Пройшла ти — тінню
чи луною,
Мов спів далекий
чи зоря,
Чи пам'ять —
в неї у боргу
За все я, що збагну надалі.
...По білості моєї долі
Це ти проходила в снігу.

ДОКІР

Жінка буває на пошті щодня;
зморшколиця —
Марку придбає, конверт
чи листівку вітальну.
Жінка приходить на пошту —
так ходять в читальню
Ті,
в кого дома немає книжок на полицях.
Жінка на пошті сидить за столом,
і не знаюю —
Пише вона чи листи перечитує подум.
Очі потомлені жінці виповнює подив —
Дивно старій,
що ніхто не листується з нею.
Жінка на пошті
іде в телефонну кабінку —
Двері кабінки вона зачиняє щільніше,
І, нахилившись до трубки,
вслухається в тишу —
Там безсловесні вітри
шелестять без упину.
Та з телефону ж,
із пошти,
із вулиць та з неба
Реготи й стогін спадають на неї,
мов злива.
Жінка на пошті вслухається в світ метушливий,
Бо зачекалася слів,
необхідних для себе.
Жінка — мов докір мені —
безпорадна й тремтлива.
Так пам'ятаю її —
тої пошти прикмету;
Кожна самотня людина — це докір поету!..

ЛЮТИЙ

Обліплено снігами дні,
Думки загорнуто в завії.
Мій Києве,
даруй мені
Зло, що вчиню нехотячи я.
Мій Києве,
даруй снаги
Все витерпіти, що зболіло,
Бо забілили вже сніги —
Над всі чорноти — забілили.
І звідки сніг цей прилітав,
Щоб забілити кожну цятку?
Ти весь, мов чистий аркуш став
І починаєшся спочатку.
І спільну гру
в цей білий день
Ти пропонуєш, бо за місяць
Підошви тисячі людей
Твій білий одяг перемісять.
Зима — струмки нам полиша —
Омиються дахи і кручі.
Що ж — кожна вулиця й душа
Оголюються неминуче.
Ще прийде час і зійде сніг,
І ти його забудеш — годі ж!
Будинкам весело до ніг
Хлюпнеш водою власну одіж.
А ти,
в лютьевому вбранні,
У маскарадній цій киреї,
Вчи нас,
в твоєму сущих дні,
Законам щирості твоєї!..

ОСІННІ ГУСИ З КОНЧІ ОЗЕРНОЇ

Полишивши відбитки лап
на пустельнім пляжі,
Розбігаються гуси,
стартуючи в переліт.
Небо хилиться, хилиться,
й не знати, де воно ляже,
Коли врешті впаде на кволий ранковий лід,
Коли м'яко торкнеться хмарами трав осклілих
І спочине, розм'якне, розтечеться між них...
У рудої землі з долоней промерзло білих,
Наче пух гусей відлетілих,
спурхує сніг.
Стануть білими шрамами
розмоклі вчора траншеї;
Але сніг розтане,
світ торкнувши білим квачем.
...Над парканом пливе парасоля на довгій шиї,
Обстрілювана дощем.

СТАРИЙ ЛІРНИК

— Переведіть мене через майдан,
Туди, де в гречці бджоли стогнуть глухо,
Де тиша набивається у вуха.
Переведіть мене через майдан.

Переведіть мене через майдан,
Де всі святкують, б'ються і воюють,
Де часом і себе й мене не чують.
Переведіть мене через майдан.

Переведіть мене через майдан,
Де я співав усіх пісень, що знаю,
Я в тишу увійду і там сконаю.
Переведіть мене через майдан.

Переведіть мене через майдан,
Де жінка плаче, та, що був я з нею.
Мину її і навіть не пізнаю.
Переведіть мене через майдан.

Переведіть мене через майдан
З жалями й незабутою любов'ю.
Там дужим був і там нікчемним був я.
Переведіть мене через майдан.

Переведіть мене через майдан,
Де на тополях виснуть хмари п'яні.
Мій син тепер співає на майдані.
Переведіть мене через майдан.

Переведіть...
Майдану тлумне тло
Взяло його у себе і вело ще,
Коли він впав у центрі тої площі.
А поля за майданом не було...

ПІСНІ З ПРИСПІВАМИ

1. ЗАДУМЛИВА ПІСНЯ ПРО СЕБЕ САМОГО

Бачу крізь літа я
Шлях, порослий полином.
Сизий птах літає
В тебе, мила, над вікном.
Стільки літ літає —
Тисячі розлук на зло...
Я тебе кохаю,
Все лишилось, як було.
 О пам'яте, це ти
 Знову засурмила в срібний ріг!
 Як мені дорогу ту знайти,
 По якій я хлопчиком пробіг?
Поки ще не пізно,
Мамо, нагадай мені
Ту найкращу пісню,
Що співав я в давні дні.
Пісеньку дитячу,
Наче вогник, засвіти.
Мамо, я не плачу —
Просто пригадалась ти.
 О пам'яте, це ти
 Знову засурмила в срібний ріг!
 Як мені дорогу ту знайти,
 По якій я хлопчиком пробіг?
Де мені подіти
Сивину з минулих літ?
Мов дорослі діти,
Йдуть слова в широкий світ.
Тільки над роками,
Над кохання всі й літа,
Наче голос мами,
Голос юності зліта
 О пам'яте, це ти
 Знову засурмила в срібний ріг!
 Як мені дорогу ту знайти,
 По якій я хлопчиком пробіг?

2. ПІСНЯ-БАЛАДА ПРО ВТРАЧЕНОГО КОНЯ

Хлопець лишав садів кипінь,
Дім свій, милу сумну.
Хлопця ніс вороний кінь
На війну.

Їхав у дуже далеку путь
Стрункий красень солдат.

Люди, що на війну ідуть,
Готуйтеся до втрат!
Той, кого вітер війни несе,
Печалі від втрат не знай.
Бо вб'ють у бою — і втрапиш усе:
Така вже вона — війна!

Хлопцю в обличчя повіяв дим —
Тепло йому було.

Мовили хлопцю: «Згорів твій дім!»
Він — вітер чоло.

Проїхав задимлену каламуть
Юний сумний солдат.

Люди, що на війну ідуть,
Готуйтеся до втрат!
Той, кого вітер війни несе,
Печалі від втрат не знай.
Бо вб'ють у бою — і втрапиш усе:
Така вже вона — війна!

Лягла йому путь по густих гаях.

Похмурість не йшла з чола,
Бо хлопцю сказали: «Миля твоя —
Геть пішла...»

Вершник збагнув тих подій суть —
Він був розумний солдат.

Люди, що на війну ідуть,
Готуйтеся до втрат!
Той, кого вітер війни несе,
Печалі від втрат не знай,
Бо вб'ють у бою — і втрапиш усе:
Така вже вона — війна!

Вже хлопець за димом не бачив дня —
Їхав поміж заграв.

Потім під хлопцем вбили коня —
Кінь упав.

Але — всі дороги на бій ведуть:
Пішки іди, солдат!

Люди, що на війну ідуть,
Готуйтеся до втрат!
Той, кого вітер війни несе,
Печалі від втрат не знай,
Бо вб'ють у бою — і втрапиш усе:
Така вже вона — війна!
В хоробрих дорога завжди пряма —
Не ідуть вони навмання.
Домівки та милої вже нема,
Немає коня.
Нічого! Битви нові грядуть —
Забудь про шляхи назад!
Люди, що на війну ідуть,
Готуйтеся до втрат!
Той, кого вітер війни несе,
Печалі від втрат не знай,
Бо вб'ють у бою — і втрапиш усе:
Така вже вона — війна!

3. НАІВНА ПІСЕНЬКА ПРО ЛІТЕЧКО

Коли на білому коні
Зима приїде під віконце,
Минулолітнє жовте сонце
Наснитися сто разів мені.
...Та чую голос друга:
«Ще перший постріл — не війна,
І вперше сонце — не весна...
Та приїде літо: ні одна
Його не спинить хуга!»
Але не знаю тих широт,
Де нині сонце моє дніе —
Крізь полотняні сніговії
Не чую сонячних щедрот.
...Та чую голос друга:
«Ще перший постріл — не війна,
І перше сонце — не весна...
Та приїде літо: ні одна
Його не спинить хуга!»
Я сню про серпень в білім січні.
Вві сні про літо — засміюсь...
Я вірю в нього, та боюсь,
Що ці сніги, цей січень — вічні.

...Та чую голос друга:
«Ще перший постріл — не війна,
І перше сонце — не весна...
Та прийде літо: ні одна
Його не спинить хуга!»

4. ПІСНЯ ДЛЯ СВЯТКОВОЇ МУЗИКИ

Ми — діти бійців «Арсеналу»,
Що звівся вогнем проти мли.
Батьки, що на землю упали,
Слова свої нам віддали:
Робітники!
Крізь вихори століть
В Комуни йдем —
за мрій високим летом.
Безсмертний прапор з Ленінським портретом
У нас в руках червоно майорить!

Ми — діти Червоної Пресні,
Бійців барикадних сини.
Ми — наче слова тої пісні,
Яку не скінчили вони:

Робітники!
Крізь вихори століть
В Комуни йдем —
за мрій високим летом.
Безсмертний прапор з Ленінським портретом
У нас в руках червоно майорить!

Ми — діти донецьких забоїв,
В нас пам'ять Жовтнева жива,
Ми чуєм завжди за собою
Священні, мов клятва, слова:

Робітники!
Крізь вихори століть
В Комуни йдем —
за мрій високим летом.
Безсмертний прапор з Ленінським портретом
У нас в руках червоно майорить!

НА ЗУСТРІЧІ З СТАРИМИ КОМСОМОЛЬЦЯМИ КИЄВА

Як вони про нас думали —
люди двадцятих років!

Перечитую книги,
для нас надруковані ними...

Як вони у нас вірили!
Думали — будем такі,
Як гадалося їм:
Мускулясті, з думками ясними.
Світова Революція

зробить зі світу Едем.
Дуже швидко це буде —
за рік там чи два —

У двадцятих...
Ми прекрасні палаці
Та сонячні школи зведем,
Комунарами будемо ми
один одного звати.

Та минали роки.
У тридцятих — з'явилися ми.

А батьки будували
Заводи, турбіни, Турксиби.
Нас навчили стрічати
негоди та лиха — грудьми.

Все це нам придалося пізніше;
За це їм — спасибі.
...Димом стали заводи,
руїнами — світлі міста:

Сорокові роки
прийняли нас до себе у школу.

І — як наші батьки
йшли на бій у воєнні літа,
Так — з ім'ям Ілліча —
ми приходили до комсомолу.

А несхилені люди
З далеких двадцятих років
Клали руки на плечі нам,
Мовили: «Будуть Комуни!
Ви — такі, як ми думали,
чуєте — саме такі!»

...В наших спільних піснях
Революції спільної луни!

ГОЛОСИ ГРУЗІЇ

РАНОК У КАХЕТИНСЬКОМУ СЕЛІ ТЕЛАВІ

Я світло бачу.

В чорні перелогі
Краплина сонця падає ряба.
О вистраждане таїнство пологів,
Коли свій день народжує доба!
О таїнство димів, що в небо стали,
Над вікнами чатуючи віки!
На димарі, немов на п'єдестали,
Лягають хмари, сонні та м'які.
Вистують півні світові над вухом,
У світу над чолом дзижчить оса.
І хмари проростають хлібним духом,
Що з димарів пливе у небеса.

Тут — все велике.

Все для всього світу,

І печі, де народжується день.

І яблуні.

І сосон сині віти.

І дивні ритми вранішніх пісень.

Молитва гір, пропахчена чуреком,

Поганський танець диму над вогнем!

І ранок цей, одвічний, мов переказ,

І хмари — наче витинки з поем.

Ще селища безлюдні.

Нині в них

Нова доба народжує свій ранок.

Мов материн, з дитинства знаний, кнїш,

Пахтить чурек з-під маєва фіранок.

Благовістися день!

Предивним сном

Тобі завжди народжуватись треба.

Як нині —

коли дим струмує в небо

І хмари пахнуть хлібом та вином.

БРАТНІЙ УКЛІН МОЇМ ДРУЗЯМ У ТБІЛІСІ

Кінчається дружба на рівні римованих тостів,
Розверстих обіймів, дзеркально натертих паркетів.
Кінчається дружба на рівні метких златоустів
Та мідних оркестрів.

Кінчається дружба на рівні карафок пузатих,
Лискучих чарок і вигадливих здравиць взаємних.
Кінчається дружба на рівні статей у газетах,
Комусь там приємних.

Вона вже кінчається...

Хтось не збагнув ні бельмеса,
Коли не побачив — як сонце в світанкові сірім —
Ту дружбу, з якої Шевченко писав до Бальмена
Про славу і сором.

З металу дзвінкого відлито мечі та медалі,
Орлів геральдичних і всі пишнозвукі литаври.
Та слово кінчається, й — кров'ю поєднано долі
Над тости й літа всі.

І ти вже тут свій — в пустослів'ї тобі не схватись,
А — хліб розділити, сльозу розділити і свято.
Кінчається дружба на рівні застольних овацій.
Щоб дружною стати!

ВІРШ, ПРОЧИТАНИЙ ТБІЛІСЬКИМ РОБІТНИКАМ

Коли нас хотіли вбити в страшнім бою,
Коли кружеляв над нами ворог, мов крук,
Ми знали —
 світ дістане волю свою
З робочих рук.

Коли нас до бою лєнінський стяг веде,
Коли, мов надію, народи слухають нас,
Ми знаємо —
 на планеті навiк гряде
Робочий час.

Коли комуністи ладні віддати все,
Щоб сонце зігріло всіх трудящих людей,
Ми знаємо —
 світло народам Землі несе
Робочий день.

Коли ми ідемо на працю й нові бої,
Лунає над нами гудок, неначе салют.
Ми знаємо —
 звершить горді плани свої
Робочий люд.

СЛУХАЮ ГОЛОСИ ГРУЗИНСЬКИХ ПОЕТІВ

Покажи мені, Грузіє, лики поетів твоїх
І яви мені слово, приросле до голосу твого,
Покажи мені їх — від твого золотого порога,
Від твоїх незбагнених, у диво задивлених книг.

Покажи мені, Грузіє, книги поетів твоїх —
Вічносущі, бо сонцем і кров'ю надміру політі.
То вони, як цеглини тривкі, збереглись на століття
В стінах, що затуляють народ твій від зрадництва й лих.

Покажи мені, Грузіє, долі поетів твоїх —
Тих, які відійшли вже, любов'ю твоею багаті.
Наче іскри, постійно існують в твоєму багатті
Всі, хто жив, як належить, і всі, хто достойно поліг.

Покажи мені, Грузіє, очі поетів твоїх —
Від пророчих — Шота, до Гомерових — у Чіковані.
Із тобою вони, твої діти, премудрі й нечванні,
А твій погляд у їхніх зіницях,
Навіки живих.

НА ПОЛІ СЕРЕДНЬОВІЧНОЇ БИТВИ

Я ніколи не зможу тобі про усе розповісти.
Мчать роки наді мною,
і в коней копита в крові,
І посохли в горлянках гінців
недомовлені вісті,
Бо — повбивано їх.
І лежать вони ген — неживі.
На розрубані чола
червона роса опадає.
Я не знаю нічого, не чую нічого.
Тоді
Знов приходить минуле, й повторно мене сповідає,
І мовчить,
безпорадне в моїй та у власній біді.
Пам'ять — наче Кура,
Гуркотить і —
не відповідає...
У героїв загиблих
обличчя — мов шаблі —
бліді.

ВЕСЕЛЕ ЗАСТОЛЛЯ

Нодару Думбадзе

Грузини уміють бути веселими...
Нам Карло Қаладзе читає вірші.
Він розкажує нам про Грузію
І проголошує дивні тости,
Такі,
 що не випити неможливо,
Але й неможливо пити усі їх.
Селяни співають пісень Табідзе,
Смішних пісень Тиціана Табідзе,
Який умів бути веселим,
Навіть коли бувало пресумно.
Нам Карло Қаладзе читає вірші
Та каже про дуже веселих хлопців,
Що колись прийшли
 рятувати Тбілісі
І всі полягли на міськім майдані.
Хлопці були дуже веселими
І вмерти змогли вони
 як належить...
Частіше смійтесь!
Не бійтесь усмішок!
Справжні мужчини не вміють плакати.
Пийте вино і танцюйте — чуєте!
Але коли смієтеся — слухайте...
Але коли танцюєте — слухайте...
Слухайте, як тихенько видзвонює
Гострий кинджал на вашому поясі!

ТИША В ПАНТЕОНІ НА МТАЦМІНДА

З тіл померлих митців проростає залізна трава,
І каміння безмовне в іржавій траві дозріває.
У померлих поетів нічого вже більше немає —
У померлих поетів лишилися тільки слова.
Скільки слів залишає великий митець по собі?
Я не знаю, але хоч одне має болісним бути.
На Мтацмінда каміння — неначе там скелю розбито
І в залізній траві між могилами хтось пасе біль.
Біль пасеться у тиші, як біле, безмовне ягня —
Наче хмара небесна білесенька — й ратички білі.
Тіціана Табідзе шукаю, шукаю Яшвілі —
Їх, занурених в ніч, виглядаю у спалахах дня.
Але — тільки гора. Тільки трави, дзвінки та густі.
Тільки тиша і тільки слова, що загусли в німоті.
Барельєфи ротаті та квіти трагічно безроті,
Тільки тиша надсмертна — такої не вчуєш в житті.
Поміж трав гостролезих та між гостродзьобих ожин,
Поміж листя, що наче карбівка з дідівської міді,
Мертва птиця лежить, як душа нежива, на Мтацмінда,
А навколо дерева в'юнкі, наче прорість вужів.
На горі, що як вічний вулкан, де вогонь не вмирає,
На горі, що найліпших збирала в собі дотепер...
І пливе над поетами трепетний фунікулер,
Що буденно возноситься до ресторанного раю.
Горо —

горе горьоване —

всіх мудреців удова!

Над мурованим світом стоїш — понад лемент і галас.
Я кричу і раптово здивовано чую: мій голос
Видихає в повітря Мтацмінда грузинські слова...

До краю вічних сподівань.
Над всі недолі та потали,
Над страти всі та над бої
Безсмертя Лесине вросло
У час, що народив її.
І квота невисока жінка
Лице підводила бліде.
...Народжувалась Українка
Для світу, що над смерть гряде.

ІРАКЛІЙ АБАШІДЗЕ РОЗМОВЛЯЄ З МИКОЛОЮ БАЖАНОМ

(За мотивами вірша
І. В. А б а ш і д з е «Б а ж а н о в ь»)

Все вже минуло?

Дружба майнула й пішла зі світу?..

Так не буває...

Чуєш,

нас друзі знову кличуть на свято.

Бачиш — над Гремі й Кварелі дні золоті знову,

Сиві мудрі вершини ведуть неквапну розмову.

Так тепло,

неначе всесвіт забув про всі замерзання,

І черевата Фландрія розкошує над Алазанню.

Ми всі на тебе чекаємо

В Сігнахі, де ніч над садом

Небосхил рожевий прикрасила рубіновим виноградом.

Голоси навколо собору там гучні, наче грім в ущелині,

Сидимо при вогнях навпочіпки —

диваки, сонно зіщулені.

Перед нами

безсмертна ватра

Зводить з пломенів

стіни щільні.

...Без столів кахетинці вже ведуть промови застільні,

А хевсур без мелодії співає басом собі сам.

Ти приходь.

Ми для тебе безслівно намет розвісимо,

Бо Паоло Яшвілі прийшов уже

й почав говорити,

А слово його — ти знаєш — мов крило павича розкрите.

І співуча безмовність тіней блукає в соборних стінах,

Молоде вино вже розлито, й скрапує долі піна,

Навзаєм хліб-сіль пропонують

щиросерді хевсури й пшави,

Вже усі гурти поєдналися,

Всі слова заплелись, всі слави,

І над гуртом горців

із веселим світом віч-на-віч

Дивовижно танцює красуня Нато Вачнадзе.

В огорожі — Бахус;

він стрибає раптом від мурів

На кинджали сванські та на дула рушниць хевсурів,
Попід стіни вернеться, зникне, й,

не підвладний нікому,
Раптом прийде й зачепить голову виконкому.
Але все те нічого,

бо нині й в соборі п'яно —
Ми зійшлися на свято, з Бахусом — як погани,
Всі ж ми нині — поети,
Глянь-но, сидять в задумі
Пастернак, Леонідзе та мудрий бражник Лухумі.
Я ж чекаю на тебе у Сігнахі —

ти знаєш, де це?
Ми поети, мій брате,
а так в поетів ведеться,
Щоб усю Алазань, гори ці, сто традицій вічних
Поєднати в святі братерства душ поетичних.
Сядьмо знову,

скажімо знову,
зрадіймо знову,

Піснетворці сиві —
ми вірні давньому слову,

В кожному подиху,
в краплі крові,
в кожному молінні

Ми нероздільні,
бо клятва й пам'ять наші — нетлінні.

Все вже минуло?
Дружба майнула й пішла зі світу?..

Так не буває...

Чуєш,
нас друзі знову кличуть на свято.

Бачиш, над Гремі й Кварелі дні золоті знову,
Сиві мудрі вершини ведуть неквапну розмову.

Так тепло —
неначе всесвіт забув про всі замерзання, —
І черевата Фландрія розкошує над Алазанню.

МОГИЛА ЦАРЯ ДАВИДА БУДІВНИЧОГО В ГЕЛАТСЬКОМУ МОНАСТИРІ

Отару і Тамазу Чіладзе

Коли царі змовкають на зорі
І руки обціловані складають,
Челядники ж налякано ридують —
Тоді в палац приходять трунарі.
Це здавна так.
Померлому царю
Роковано без епітафій

мармур.

Вже не гримлять гарматними громами
Ті армії,

що цар їх вів на прю.

Правитель вмер.
Хрипить мисливський ріг,
І царські пси кусають дошки віка,
А мертвого царя кладуть навіки
Під невисокий витертий поріг.
Ну, наступіть!
Не бійтеся тепер.
На мармурі не вирізьблено ймення.
Тут мрець лежить.
Ступайте на каміння.
Царя немає —

цар давно помер.

Царі по смерті скромними стають,
Челядники їх —

гордими, як барси.

І царський кінь вже скинув

царські барви,

Вже інші губи вина царські п'ють.

О вічний фарс!

Дзеленькають слова,

Коли царів ховають під порогом.

Цареві не належить бути богом:

Він — тільки цар.

І з'їсть його черва.

Та смертні й холуї.

Вони минуть.

КАВКАЗУ

Дивіться час від часу вгору,
А не лише в підніжний прах.
Дивіться час від часу в гори
І поглядом живіть в горах.
Немає на Олімпах бога —
Там лиш сніги лягли вінцем.
Дивіться на сніги для того,
Щоб сонцю глянути в лице.
Звикай.
Звикай до віддзеркалень,
Допоки очі не зболять.
Вдивляйся в скрижанілий камінь.
Щоб сонце до зіниць прийнять.
А коли біль, чіткий до злості,
Разом зі світлом приймеш ти, —
Не мруж очей.
І високості
Слізьми своїми освяти.
Завжди шукай свого Кавказу.
Дивися вгору
І гряди.
Та не туди, де богомази
Шукають ангельські сліди.
Гряди над всі низенькі гори.
За шлях до висей поборись.
Дивися вгору.
Наче горіі,
Чиї шапки не мають крис.

То життя повертається —
Справжнє, не перебрехане.
Це — немов у безногого
У відсутній нозі біль.
Він ховається —

марно! —

Так ховаються круки в небо...
Страшно жити, знаючи,
Що ти збезсмертнів жахливо.
Висихають калюжі,
Та в хмарах безсмертна злива.
Умирає підлість,
Полишивши згадку про себе.
Десь людина живе,
Немов незірвана бомба.
Мов снаряд у фундаменті,
Як патрон у руці дитячій.
Він не з сорому плаче —
Він з безсилля власного плаче
І, немов речовий доказ,
Гортає альбоми.
Він прохає в минулого
Бодай малої розради,
А минуле хитається
В блискучих слизьких чоботях.
...І нема йому посмішки,
І немає йому роботи
Животіє людина,
Як втілений міф про зраду...

АВТОЗАВОДЦЯМ КУТАІСІ

(За віршем Д. А. Чарквіані)

У ваших справах,
цифрах достеменних
Злетіли ви понад гірський огром.
Хай сонце перепише на знаменах
Імення ваші
золотим пером.
Рядком,
тугим,
немов потік з Дар'ялу,
Вписати б вас у часу світле тло —
Про все сказати б,
що вас надихало,
Що силу вам для подвигу дало!
Боець очей у праці не ховає:
В роботі ви —
неначе у бою!
Нехай рядок мій нині оспіває
Автопробігу
пружну течію.
Прийшов я на робоче ваше свято,
Щоб з вами поруч —
йти в прийдешній час.
Нам всі вершини спільно здобувати,
Всі славні перемоги
спільні в нас.
Не пам'ятаю списків поіменних;
Вогонь сердець — неначе сонця жар.
Хай імена накреслить на знаменах
Сніп
променів гарячих
полуденних
І сяєво автомобільних фар!

НАОДИНЦІ З СОБОЮ ДУМАЮ ПРО ТБІЛІСІ

Мені сниться Тбілісі —
Коли вже нічого не сниться,
Коли все проболить, пропечеться і візьметься тліном —
Мені сниться Тбілісі,
Задумлива й тепла столиця,
Що гойдає мій сон, наче хворе дитя, на колінах.
Мені сниться Тбілісі —
Коли пропікає безсоння,
І ходжу я у нім навмання, мов сліпий на узліссі,
Я спочатку відшукую маму — наосліп, мов сонях...
Але в снах повертаюсь обличчям до тебе, Тбілісі.
Я не сам на землі,
Бо коли не лишиться нічого.
Навіть друзів розчинять даровані їм горизонти,
Я торкну тебе сном — і мені вже не буде убого,
І не буде самотньо мені —
О Тбілісі,
Мій сон ти!..

ПІСЛЯ ЗУСТРІЧІ В СЕЛІ ШРОМА З ВЕТЕРАНОМ БОЇВ ЗА РАДЯНСЬКУ УКРАЇНУ

Герою Соціалістичної Праці
Міхако Орагвелідзе

Я тебе напою водою із наших рік,
Бо немає води там, крім врятованої тобою,
Я тебе оселю під кожною з наших стріх,
Бо із кожної з них ти збивав вогонь після бою.
Я тебе проведу струмками наших доріг,
Бо немає доріг, крім тих, де в атаку йшов ти.
Я тебе поведу під небом, що ти зберіг.
І, тобою врятоване, подам тобі сонце жовте.
...Не існує землі під ногами в мене —
без сліз

Та без крові,
якими скропив добу ти.
Кожен ліс мого краю —
тобою зцілений ліс,
Комунізм мого завтра —
мій день, тобою здобутий.
Я живу —
і за це також тобі б'ю чолом:
Не лежить поміж нами
розрахунків хитра таємність.
А братались ми
не за святковим столом...
І на прапорі, що тріпотить над моїм чолом,
Краплі крові братів моїх
поєднано в нероз'ємність.

ЛИСТ МОЄМУ ДРУГУ ДЖАНСУГОВІ ЧАРКВІАНІ

Джансуг, спасибі, в мене є гора
І сонцесхід, що на горі згорів.
Джансуг, спасибі, я таки програв
Змагання наше в щедрості дарів.
Джансуг, спасибі, нині в мене є
Вершина, де сніги з твоїх тривоґ.
Джансуг, спасибі, Грузія стає
Горою, що одна у нас на двох.
Джансуг, спасибі, з добрих наших діб
Ти слів та сили в пам'ять наברי.
Джансуг, спасибі, виноград і хліб
Ростуть на схилах нашої гори.
Джансуг, спасибі, щастя наше в цім —
У моноліті, суцім над громи.
Джансуг, спасибі, на горі є дім,
В якому друзі житимуть і ми.
Джансуг, спасибі, порухом пера
Гірські хребти громадити умій!
...Я вже відчув, що в мене є гора —
Спасибі тобі, щедрий брате мій!

ПЕРЕГУК

Ч Е К А Н Н Я

*(За білоруським поетом
Петрусем Бровкою)*

Все витримаю, все здолаю,
Хоч рана в серці не одна.
Лиш клен знадвору запитає:
— А де вона?

Вже визолотив місяць висі,
Росинка сяє край вікна.
Запитують стежини в лісі:
— А де вона?

Ця самота моя — мов звичка,
Минає котра вже весна...
Та хвилями питає річка:
— А де вона?

Ну що ж, я не ховаю болю,
Бо не моя у тім вина.
Спитайте ще у вітра в полі:
— А де вона?..

ГРОНА

*(За вірменським поетом
Ваганом Давтяном)*

Загусли в гроні чорна мла
І золото ясних заграв —
Туди по краплі ніч ввійшла
Й по зернятку світанок впав.

А ніч поклала в краплі ті
Стоссяйність зоряних дарів,
Світанку зерна золоті
Серпанок ніжний оповив.

Немов бурштин вони усі,
Чи — мов агати осяйні,
Ті грона, скупані в росі
Та вмиті в зорянім вогні.

Торкне їх сонце — і на мить
Сяйнуть, мов щоки дів, вони...
В тих краплях ніч спокійно спить,
В тих гронах — ранки бачать сні.

Там краплі дощові й сонця
У зливках з'єднано ясних.
Всі грона формою — серця,
І, як в серцях, пекучо в них.

БЕЗСМЕРТЯ

*(За естонським поетом
Мартом Раудом)*

Слово — ЛЕНІН — бачу.
Літери, влиті
В тіло каменя.
Вічні
у мавзолейнім граніті.
Та міцніше,
аніж у камінну вроду,
Це ім'я вкарбувалося
В серце й розум народу.
І — як вічний вогонь,
Що світанок його розлив, —
Сяє пам'ять про Нього
В безсмерті справ Його й слів...

СЕРЦЕ

*(За узбецьким поетом
Нормурадом Нарзуллаєвим)*

Тих слів не забуду, що в серці звучать;
Ледь чув їх тоді: «Він знекровлений... Кров...»
Кров друзів-джигітів, кров підруг-дівчат
У себе прийняв я і смерть поборов.
Вже очі мої ожили від безтям
І кожного нерва струна ожила,
І серце мое спалахнуло життям,
Напоєне з дружніх сердець джерела.
Ти чуєш кров друзів, яка в тобі б'є?!
День, в друзів позичений, з ними ж діли.
О серце мое, — ти не тільки моє,
Бо душу нову тобі друзі дали.
Будь з друзями, серце!
Будь — пульсом своїм!
На святі,
 чи в битві долаючи зло.
Пожертвуй себе, не вагаючись, їм,
Коли це потрібно,
 бо й ти — джерело!

КВІТИ З ТАЙГИ

*(За російським поетом
Робертом Рождественським)*

Ти пробач,
що я квітів з тайги
не привіз.

Ти не вір,
що на квіти нещедрий там ліс —
Хай не брешуть тобі серед білого дня...
Просто квіти в тайзі —
польовим не рівня!
В буреломах, на кручах
палають жарки,
Як сонця,
наче скроплені кров'ю жовтки.

Квіти —
не для слизьких ресторанних столів;
Не для них —
полірований блиск кристалів.
Не для них...
І вони не збагнуть ні на мить,
Що з-під крана
та сама вода крапотить.

Але — спробуй зірвати їх!
Тільки торкни...
На долоні тобі
бризнуть кров'ю вони!
Але ти їх зірви
і лицем притулись...

Тільки що це...
Лиш квіти землі позбулись,
Відірвались від ґрунту
і вмер для них ліс,
У якому вони
на світанні звелись,
Той, суворий,
де роси й сліди ведмежат.

...Щойно зірвані квіти
вже мертві лежать.
Зразу ж гинуть вони,
лиш забрати в них ліс...

Ти пробач,
що я квітів з тайги не привіз.

ВІТЧИЗНІ

*(За грузинським поетом
Галактіоном Табідзе)*

Краю отчого дивовижний зліт,
Сонцесяйний шлях
у життя нове.
В цьому
головний
сєнс прожитих літ —
Вся любов,
яка
у мені живе.
Пісєне моя,
йдім
на звитяжний бій —
Хай у нуртах дня
наспів твій пливе!
Ліру захистім,
бо лише у ній
Вся любов,
яка у мені живе.
Сніп найліпших строф
розв'язу —
беріть
Щєдро їх роздам
у щєдротнім дні...
І ніхто мене вже не перевчить —
Збережу любов,
що живе в мені!

Д О Щ

*(За єврейською поетесою
Дорою Хайкіною)*

Дощ квапиться за мною крізь пільму,
Ще й вітер хоче допомгти йому —
Затримують мене серед сльоти...
Та я від них нездатна утекти.

Неначе дим, ці пасма дощові —
Сріблини з неба, крапельки живі,
Що проти світла золотом сянуть,
М'якенько, наче льон, плече торкнуть.

Біжить за мною дощ — біжу і я,
В чужім подвір'ї — схованка моя:
Там притулюсь до білої стіни —
О доще, хоч на час мене мині!

Але куди ховатися помчу
Від того, з юних літ моїх, дощу?
Я втисячне — на щастя чи біду —
Крізь давню зливу полем знову йду.

Не в модних черевиках — босоніж,
У ситцевому платті — так вільніш —
По незабутій борозні майну,
Побачу давню скирту — й помину.

Лишаюся навіки в полі тім:
О спомине — над полем полетім.
Повз дім цей, двері, милі назавжди,
Пройдімо знову — пам'яте, веди!

Вода в тій пляшці — з давньої ріки,
В тих зошитах — дитячі помилки.
Зникає друг, приходить давній сум,
І з клопотом я знову сам на сам.

Але вже знаю — що б там не було,
Любов завжди перемагає зло.
Слова ці споконвік в мені живі...
Я знову йду між пасма дощові.

З М І С Т

Шукаю пильно слова, які в мені дозрівали 3

ГОЛОСИ КИЄВА

Початок	6
Час	7
Зоря	9
Екскурсія містом	10
Тиша	11
День народження Ілліча	12
Рейс С-957 26 травня 1976 року	13
Перехрестя	15
Емігрант	16
Даруй мені, доле, надію на завтрашній зліт	18
Дерево	19
Глина	20
Военний щоденник Олександра Довженка	21
Пам'яті футболістів київського «Динамо», розстріляних фашистами	22
Робоче місце	23
Гідність	25
Будівельники	26
У дні партійного з'їзду	28
Вічність	29
Дорослість	30
Слід	31
Докір	32
Тобі	33
Лютий	34
Осінні гуси з Кончі Озерної	35
Старий лірник	36
Зустріч з кокетливими початківцями після літературного вечора	37
Пісні з приспіваними	38
1. Задумлива пісня про себе самого	38
2. Пісня-балада про втраченого коня	39
3. Наївна пісенька про літечко	40
4. Пісня для святкової музики	41
На зустрічі з старими комсомольцями Києва	42

ГОЛОСИ ГРУЗІЇ

Шляхи	44
Ранок у кахетинському селі Телаві	45
Братній уклін моїм друзям у Тбілісі	46
Вірш, прочитаний тбіліським робітникам	47
Слухаю голоси грузинських поетів	48
Тихий вечір на гірській радіостанції	49
На полі середньовічної битви	50
Веселе застолля	51
Тиша в пантеоні на Мтацмінда	52
Леся Українка в Сурамі	53
Іраклій Абашідзе розмовляє з Миколою Бажаном	55
Могила царя Давида Будівничого в Гелатському монастирі	57
Кавказу	59
Совість	60
Автозаводцям Кутаїсі	62
Наодинці з собою думаю про Тбілісі	63
Кутаїське літо	64
Після зустрічі в селі Шрома з ветераном боїв за Радянську Україну	65
Застольний монолог про красу	66
Автопортрет художника Піросмані	67
Лист моему другу Джансугові Чарквіані	68

ПЕРЕГУК

Чекання (За білоруським поетом Петрусем Бровкою)	70
Грона (За вірменським поетом Ваганом Давтяном)	71
Безсмертя (За естонським поетом Мартом Раудом)	72
Серце (За узбецьким поетом Нормурадом Нарзуллаєвим)	73
Квіти з тайги (За російським поетом Робертом Рождественським)	74
Вітчизні (За грузинським поетом Галактіоном Табідзе)	75
Дощ (За єврейською поетесою Дорою Хайкіною)	76
Братерство (За російським поетом Миколою Ушаковим)	77

Коротич Віталій Алексеевич
ДОСТОИНСТВО
Стихи
(На українском языке)

Художнє оформлення *В. В. Руденка*

Редактор *А. С. Камінчук*
Художній редактор *В. І. Пойда*
Технічний редактор *М. Г. Чередник*
Коректор *Л. М. Васильчук*

Здано на виробництво 24. V. 1976 р.
Підписано до друку 25. I. 1977 р.
БФ 29698. Формат 70×100¹/₃₂.
Умовн. друк. арк. 3,23.
Обл.-вид. арк. 2,74.
Зам. 6—2845. Тираж 28 000.
Папір друк. № 1.
Ціна 31 коп.

Ордена «Знак Пошани»
видавництво ЦК ЛКСМУ «Молодь»,
Київ, Пушкінська, 28.
Київська фабрика друкованої реклами,
Київ, Виборзька, 84.

